

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนักสากลของเยาวชนใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการศึกษาสำนักสากลของเยาวชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 129,193 คนที่กำลังศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1) สุ่มโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา 3 เขตในกรุงเทพมหานคร ด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ของโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ได้โรงเรียนที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 26 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จำนวน 11 แห่ง เขต 2 จำนวน 7 แห่ง และเขต 3 จำนวน 8 แห่ง

2) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้ความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคำนวณจากประชากร 129,193 คน ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน แต่เนื่องจากต้องการศึกษาสำนักสากลของเยาวชนจำแนกตามระดับชั้นและเพศจึงใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 400 คน

3) สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนตามระดับชั้นและเพศ โดยในแต่ละโรงเรียนสุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ระดับชั้นละ 30 คน เป็นชาย 15 คน และหญิง 15 คน ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนรวมจำนวน 2,340 คน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนประชากรโรงเรียน (แห่ง)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง							
		โรงเรียน (แห่ง)	นักเรียน (แห่ง)						รวมทั้งหมด
			มัธยมศึกษาปีที่ 4		มัธยมศึกษาปีที่ 5		มัธยมศึกษาปีที่ 6		
			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1	73	11	165	165	165	165	165	165	990
2	48	7	105	105	105	105	105	105	630
3	52	8	120	120	120	120	120	120	720
รวม	173	26	390	390	390	390	390	390	2,340

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ มาตรฐานกสทศตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย ของ ญัตฐภรณ์ หลาวทอง (2544) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย ชื่อ เพศ ระดับชั้น ศาสนา ภูมิลำเนา ระดับรายได้ของครอบครัว สถานภาพครอบครัว ระดับผลการเรียน ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ การติดตามข่าวสารต่างประเทศ การเข้าร่วมกิจกรรมกับนานาชาติ จำนวนเพื่อนชาวต่างชาติหรือต่างวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจเจตคติของนักเรียนจำนวน 43 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรแบบลิเคิร์ต (Likert-type scale) 5 ระดับ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) การใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก
- 3) การพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- 4) การเป็นสมาชิกพลโลก

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือ ค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า .50 (IOC > .50) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2541) ผลการตรวจสอบได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.93 หลังจากนั้นนำมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 90 คน จากโรงเรียนสามแห่งในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครทั้งสามเขต ได้แก่ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทร์เดชา โรงเรียนมัธยมวัดคุสิตาราม และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน แล้วนำไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ตามสูตรของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .76 .87 และ .83 ตามลำดับ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งมาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนจำนวน 26 แห่ง แห่งละ 90 ชุด และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง ได้มาตรสำนึกสากลฯ คืนมา 2,124 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนมาตรสำนึกสากลที่ส่งไปและได้รับคืน

ระดับ ชั้น	เพศ	เขตพื้นที่การศึกษา 1			เขตพื้นที่การศึกษา 2			เขตพื้นที่การศึกษา 3			รวมทั้งหมด		
		ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ
ม.4	ชาย	165	140	84.8	105	105	100.0	120	117	97.5	390	362	92.8
	หญิง	165	149	90.3	105	104	99.0	120	120	100.0	390	373	95.6
	รวม	330	289	87.6	210	209	99.5	240	237	98.8	780	735	94.2
ม.5	ชาย	165	140	84.8	105	104	99.0	120	117	97.5	390	361	92.6
	หญิง	165	148	89.7	105	75	71.4	120	117	97.5	390	340	87.2
	รวม	330	288	87.2	210	179	85.2	240	234	97.5	780	701	89.9
ม.6	ชาย	165	129	78.2	105	82	78.1	120	118	98.3	390	329	84.3
	หญิง	165	151	91.5	105	94	89.5	120	116	96.7	390	361	92.6
	รวม	330	278	84.2	210	176	83.8	240	234	97.5	780	688	88.2
รวมทั้งหมด		990	855	86.4	630	564	89.5	720	705	97.9	2,340	2,124	90.8

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากมาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทยมาลงรหัสด้วยโปรแกรม SPSS 11.5 for Windows

2) ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธมิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบ t-test F-test และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ (Post Hoc) ซึ่งมีสูตรดังต่อไปนี้

2.1) t-test

$$T = \frac{\bar{X} - \bar{Y}}{\sqrt{\frac{S_x^2}{n_1} + \frac{S_y^2}{n_2}}}$$

ในกรณีที่ความแปรปรวนของสองกลุ่มไม่เท่ากัน ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$)

$$T = \frac{\bar{X} - \bar{Y}}{S_p \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

ในกรณีที่ความแปรปรวนของสองกลุ่มเท่ากัน ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$)

เมื่อ \bar{X}, \bar{Y} คือ ค่าเฉลี่ยจากสองกลุ่มนั้น

S_x^2, S_y^2 คือ ความแปรปรวนของข้อมูลสองกลุ่มนั้น

n_1, n_2 คือ จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

2.2) F-test

$$F = \frac{MSb}{MSw}$$

เมื่อ MSb คือ Mean Square Between Groups

MSw คือ Mean Square Within Groups

(วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 80-84)

3) แปลความหมายจากคะแนนของมาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทยตามเกณฑ์เทียบการมีสำนึกสากลของเยาวชน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การแปลความหมายคะแนนสำนึกสากล

คะแนน	ความหมาย
4.51 ขึ้นไป	มีสำนึกสากลในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	มีสำนึกสากลในระดับดี
2.51 – 3.50	มีสำนึกสากลในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีสำนึกสากลในระดับน้อย
ต่ำกว่า 1.50	มีสำนึกสากลในระดับน้อยมาก

2. การสนทนากลุ่ม เป็นการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับสำนึกสากลของเยาวชน

2.1 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสำนึกสากลระดับดีมากจำนวน 10 คน และนักเรียนที่มีคะแนนสำนึกสากลระดับน้อยมาก จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 20 คน ภายหลังจากติดต่อมักเรียนเข้าร่วม 15 คน เป็นผู้ที่มีคะแนนสำนึกสากลระดับดีมาก 10 คน และผู้ที่มีคะแนนสำนึกสากลระดับน้อยมาก 5 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบคำถามประกอบการสนทนากลุ่ม มีประเด็นคำถามหลัก คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสำนึกสากลและอิทธิพลที่ส่งผลต่อสำนึกสากลของเยาวชน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนึกสากล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มเพื่อสอบถามความสมัครใจและนัดวัน เวลา สถานที่สำหรับจัดสนทนากลุ่ม
- 2) จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้มีคะแนนสำนึกสากลในระดับน้อยมากในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2550 และกลุ่มผู้มีคะแนนสำนึกสากลในระดับดีมากในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2550 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนึกสากลของเยาวชน

3. การสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนึกสากลของเยาวชน

3.1 ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับสำนึกสากลหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง อาทิ จิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นพลโลก โลกศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2) เป็นผู้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ
- 3) เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์กรระหว่างประเทศที่ส่งเสริมสำนึกสากลหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง อาทิ ความเป็นพลโลก และการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ

หลังการติดต่อ มีผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์จำนวน 8 คน คือ

- 1) ดร.วไล ฌ ป้อมเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาประจำสำนักงานใหญ่ องค์การยูเนสโก
- 2) ผศ.ดร.อรรถพล อนันตวรตกุล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 3) ผศ.ดร.วลัย พานิช อาจารย์ประจำ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 4) ศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 5) รศ.ดร.สิริวรรณ ศรีพหล รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6) ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล
สถาบันพระปกเกล้า

7) ดร.ลักคาวลัย์ ดันติวิทยาพิทักษ์ ประธานองค์การแอมเนสตี้ ประเทศไทย
(สมาคมเพื่อนิรโทษกรรมสากล)

8) รศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนว
ทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนักสากลของเยาวชน โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนักสากล โดยโรงเรียน ได้แก่
นโยบายการศึกษา เป้าหมายการศึกษา หลักสูตร (ประกอบด้วย การจัดสาระการเรียนรู้ การจัด
กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล) บทบาทของผู้สอน และบทบาทของผู้เรียน

2) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนักสากลโดยครอบครัว

3) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสำนักสากลโดยชุมชนและสถาบันสังคม

อื่น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านเพื่อสอบถามความสมัครใจ นัดวัน เวลาและ
สถานที่สัมภาษณ์ แล้วทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม
สำนักสากลของเยาวชน